

Patikusok

Sorba állunk a recepttel, aztán az előkészített pénzzel, és sorba állunk a gyógyszerért. Kigyózó, sziszegő emberlanc a Kigyó-gyógyszertárban, a megye legforgalmasabb és egyik legszűkebb patikájában. Türelmetlenkedünk, bosszankodunk — hisz betegek vagyunk vagy anyánk, apánk, társunk, gyerekek vár a szenvedést enyhítő szerekre. Ilyenkor nem nézzük, csak magunkat, hozzátartozóinkat — és ez bizonyos határig természetes is. De legalább egészséges pillanatainkból szeszünk néhányszor azoknak is, akik oly felelősségteljes munkát végeznek a gyógyszerek-mérgek birodalmában. Éjszaka is, nappal is, tévedhetetlen frissességgel.

Aligha akad ember, aki ne fordult volna meg napközben gyógyszerárban. Szerencsés, akinek éjszaka még soha nem kellett megnyomnia az egyetlen ügyeletet tartó patika csöngőjét. Ez józan emberi ésszel azt jelenti, hogy irigylésre méltó módon nem volt „sürgős szükség” gyógyszerre. Mert, hogy rendeltetését tekintve ez lenne az éjszakai gyógyszerár ügyelet célja, ezért tölt munkahelyén teljes 24 órát főtárgy 14 gyógyszerész. Hogy hányféleképpen értelmezzük, mi a sürgős szükség, hogy mi mindenért csöngöttünk be, szegediek a város egyetlen, kívánságra talpon levő gyógyszerésze, erről beszélgettem Kelemen Imrével, a Kigyó-patika vezetőjével, helyettesével, Kovács Pálnéval, Padlós Jánosné és dr. Fülöp Borbála gyógyszerésszel.

P. J.-né: Tág fogalom ez, hogy sürgős szükség. Az emberek belátásától, illetve a

mi szakmai lelkiismeretünk-től függ, mit értünk rajta.

K. P.-né: Számomra kicsit nyomasztó érzés, hogy az éjszaka folyamán egyedül én vagyok felelős a város gyógyszerellátásáért. A felelősségtudat nem engedi, hogy lehunyjam a szemem, félek, nem ébredek föl, ha keresnek. Tehát mindig mindenkit fogadok, és kiszolgálók — ez az elvem — bármit kér is. Azt az idős asszonyt is, aki esténként menetrendszerűen megérkezik, 20 gramm aszkorbinsavért. Tudom, mondom is neki, megvehetné napközben is, de megkapja az aszkorbinsavat. A lényeg: indokkal vagy anélkül fordul hozzánk valaki, tisztességes hangon tegye. Egyszer, vasárnap hajnalban azonban engem is kihozott a békétűrésből egy fiatalember. Recepttel a kezében három doboz Bisecurint kért. Megjegyeztem, hogy nappal is gondoskodhattak volna erről, hogy az ügyelet csak sürgős esetekben köteles segítséget nyújtani. Mire igen cinikus, részletes és górnoba választ kaptam, melynek lényege: mi lehet ennél sürgősebb... Két óra múlva nyitott a patika, kértem, mégiscsak várjon addig.

K. I.: Jól ismerünk egy hölgyet, aki úgy hiszi, esti szórakoztatási munkája azonos a gyógyszerészével. Egyik este, 11 óra körül fájdalomcsillapítót kért, ez eddig rendben is van. De rendszeresen becsönget esténként valamit, legutóbb a vöröskeresztet látta akarta fölvenni. Persze mindez legálább szakmába vágó; van, aki a szűzességét szeretné fölvenni.

F. B.: Jó lenne, ha az emberek egészségügyi felvilágosításával elérnénk, hogy

ki-ki házi patikájában tartsa a számára fontos gyógyszereket. Lázcillapítóra, fájdalomcsillapítóra bármikor szüksége lehet.

K. I.: Egy átlagos éjszakai hat-hétszáz forintnyi gyógyszert vesznek meg nálunk. A zömmel két-három forintos tételek, többsége bölcs előrelátással nappal is beszerezhető lett volna.

P. J.-né: Tévedés ne essék, nem panasznapot tartunk mi a munka ellen. Csak érzékelni szeretnénk, a 24 órás ébrenlét erőfeszítésbe kerül minden embernek, s a gyógyszerész is szeretné, ha véges energiával okosan tudna gazdálkodni, tévedések nélkül. Nálunk egyetlen hiba emberéletet követelhet. Itt nem lehet semmi egy-két grammal sem több... Féltünk attól, hogy két-három éjszakai vattavásárló vagy menetrend iránt érdeklődő miatt a valóban sürgős esetekben nem leszünk frissességünk teljében. Mert előfordul, hogy a beteg gyermekével becsöngető anyán segítenünk kell: mi hívjuk ki a mentőt vagy az ügyeletet orvost. Gondolunk arra is, hogy megfelelő kapcsolataink legyen az éjszakai gyermekorvossal: előre szólunk, ha esetleg valamilyen gyógyszer hiányzik, hogy már a receptíráskor mással helyettesítse. De sokszor anyagi felelősségünk sem kicsi: egy-egy váratlan állapotgyógyászati esemény sok ezer forintos forgalmat eredményezhet éjszaka is.

K. P.-né: ...és a reggeli nyitástól délig éppúgy igyekszünk helytállni, mintha végigaludtuk volna az éjszákát. Szerintem kell, hogy maradjon erőnk a fölvilágosításra is, hisz a városi ember se lehet olyan nagyon tájékozott, ha előfordul: férfi veszi be a Bisecurint, szatniolpapirosostól együtt... Ez persze szűzesség eset, de sok gyógyszerésznél elengedhetetlen, hogy a használatát elmondjuk. Ilyenkor azonban ki-kiszólunk a sorból a várakozók, válogatott stílusban, mit csináljak inkább a „duma” helyett. Ha földelgesitnek? Bemegyek a laborba, megkérem valamelyik kollégámat, váltson le, mert kiborultam. Veszek néhány mély lélegzetet, és ha megnyugodtam, ismét kiállok, felelősségem teljes tudatában a betegek kigyózó sora elé.

Chikán Ágnes

Bedolgozók és a vállalatok

Élnek az országban — óvatos becslések szerint is — vagy háromszázezren, akik különböző okok miatt nem vállalhatják a többmunkára osztott, kötött munkaidőben elvégzendő gyári munkát. Vagy azért nem, mert családi kötelezettségek ezt nem teszik lehetővé, vagy, mert betegek — de azért nem teljesen munkaképtelenek, vagy mert a lakóhelytől túlságosan is messze esik az egyetlen szobához jutható munkahely, és a mindennapi ingázás kárát megint csak a család szenvedné. Vagy egyszerűen csak azért, mert már nincs erő, energia a rendszeres munkavállaláshoz szükséges szak-képzettség megszerzéséhez.

Ök háromszázezren mégiscsak munkaerő-tartalékként jöhetnek — jöhetnek! — számításba. Összehasonlításként: ök háromszázezren — csak a létszámukat tekintve — megoldhatnák az egész szolgálatiipar létszámgondját; nagyrészt pótolhatnák azt a létszámcsökkenést, amivel az iparnak kell számolnia, éppen azért, mert a szolgálatiipar létszámcsökkenése elkerülhetetlen, s a létszámgarapítás jörszerűen csak az iparban foglalkoztatottak csökkenésére támaszkodhat; vagyis ök, háromszázezren olyan munkaerőtömeget jelentenek, amiről lemondani — éppen a mai munkaerőhiány világában — nagy luxus. Nemcsak a népgazdaság érdekei, hanem az ö érdekük miatt is. Nem munkaképtelenekről, nem munkakerülőkről, csak — ismétlem — különböző okok miatt speciális helyzetben élő, de termelőmunkát és keresőviszonyt többnyire vállalni kész emberekről van szó.

Ök, háromszázezren állami vállalatok és szövetkezetek bedolgozói lehetnének. Am úgy tűnik: épp a legnagyobb létszámhiánnyal küzdő gazdasági egységek nem tudnak mit kezdeni velük. Pedig: ök háromszázezren,

bedolgozói minőségben, lényegesen enyhíthetnék a munkaerőgondokat.

A beruházási eszközökkel rendelkező állami nagyipar azonban eddig nem érdekelte és a jelenlegi tapasztalatok szerint ma sem érdekli különösebben ez a téma. A szerényebb anyagi eszközökkel dolgozó szövetkezetek és helyiipari vállalatok pedig csak nagy nehezen tudják növelni a bedolgozók számát. Ennek sokáig jogi akadályai voltak: hosszú évekig egyetlen miniszteri utasítás próbálta valamelyest rendezni a bedolgozók jogi helyzetét, és csak 1967-ben született meg az a központi rendelkezés, amelynek értelmében a bedolgozók sok szempontból azonos elbírálás alá esnek a vállalati belső létszámot alkotó dolgozókkal. A helyzet mégsem változott lényegesen, mert a vállalati gazdálkodás általános feltételrendszere nem kedvez a bedolgozói munka tömeges elterjesztésének. Például a bér-színvonal-szabályozás, aminek természetéből adódik, hogy bedolgozókkal nem manipulálható. Csakis „belső” dolgozókkal. Márpedig az efféle manipulációkról a vállalat nem mondhat le, ugyanis a bér-színvonal emelésének — sajátos módon — egyik alapvető feltétele, hogy bizonyos foglalkozási kategóriákban növeljék a belső létszámot.

Továbbá: az említett rendelkezés ellenére is fennmaradtak bizonyos — bedolgozókat hátrányosan érintő — jogi megkülönböztetések, arról nem beszélve, hogy a vállalati gazdálkodásra általánosan jellemző szervezeti és rendszertelen munkavégzés, a hullámzó termelés, egy sor adminisztratív költöttség és bonyodalom önmagában is megnehezítette a bedolgozói hálozat kiépítését.

Időközben — tavaly — megjelent az 1967-es rendelkezés módosítása abból a

megfontolásból, hogy még inkább közelítsék egymáshoz a bedolgozók és a „bent” dolgozók jogviszonyát. És milyen jellemző: a munkaiügyi szakemberek még ma is vitatkoznak ezen a módosításon; nem a jogszabály lényegén, hanem az értelmezésén, ami megint csak arra utal: nem biztos, hogy a vállalati gazdálkodás feltételei egyértelműen a bedolgozók foglalkoztatására ösztönöznék a gazdálkodó egységeket, különösen az állami iparban. Így aztán a bedolgozói munka változatlanul a helyiipari és a szövetkezeti üzemek jellegzetessége, de azokban sem tekinthető általánosnak. Egyre kevesebben szánják el magukat, hogy ily módon létesítsenek munkaviszonyt, s a bedolgozók táborában is nagy mérvű a fluktuáció, nem utolsósorban a meglehetősen alacsony keresetek miatt.

A bedolgozók nagy része idős korú, jóval túl a nyugdíjkorhatáron, akik eleve idősazonkénti pénzkeresetnek tekintik ezt a tevékenységet. És közben ott vannak a tízezrek a kismamák, akik a gyermekgondozási segély mellett örömmel vállalnának otthoni munkát, különösen akkor, ha gyermekük már kilépett a csecsemőkorból. Ott vannak a többnyire nagy családok el-látói, háztartásokban dolgozó nők, akiknek egy része ily módon bekapcsolható lenne a társadalmilag szervezett termelőmunkába, s akik közül sokan csak azért nem vállalnak munkaviszonyt, mert vagy nincs megfelelő szakképzettségük, vagy megoldatlan gondok okoznak nekik a mindennapi munkában járás (például a távolságok miatt). S ott vannak a csökkent munkaképességek. Hogy nálunk súlyos társadalmi gond a munkahelyi rehabilitáció, az jórészt a bedolgozói rendszer problémáira is visszavezethető.

A bedolgozók ma is, és évről évre több száz millió termelési értékeket állítanak elő. Kézi munkával, egyszerű eszközökkel, minimális anyagi ráfordítással, minden jelentősebb beruházás nélkül. Miből is az következik, hogy a bedolgozói munka gazdasági ésszerűsége, haszna — akárcsak a világ más országaiban — nálunk sem kérdőjelezhető meg. Intézményes foglalkoztatásuk az arra alkalmas vállalatoknál egyre sürgetőbbé vált.

Vértés Csaba

Mexikó, 1982

Képzőművészek világkongresszusa

Mexikó ad otthont a Képzőművészek Nemzetközi Társasága (IAA) soron levő kongresszusának 1982-ben. A Stuttgartban most véget ért kilencedik IAA-kongresszus határozottan így. A stuttgarti rendezvényt több mint ötven ország képzőművészeinek delegációja kereste föl. Ennek a kongresszusnak a „Művészet és nyilvánosság” volt a témája, és többek között azt követelte, hogy a művészeti oktatás minden ország iskolájában kerüljön jobban előtérbe. Megvitatták továbbá egy új nemzetközi szerzői jogi rendszer létrehozását.

Dr. V. M.

A „Szivar” halála

Maffiaháború New Yorkban

A szerény, brooklyni olasz vendéglő kerthelyiségében két férfi iszogatta vörösbort. Csatlakozott hozzájuk a tulajdonos is, hiszen tudta: az idős vendég nem más, mint a „tiszteltre méltó” Carmine Galante, a New York-i maffia legfőbb főnöke, a „capo di tutti capi”. A csendes beszélgetés azonban nem tartott sokáig. Három álarcos, fegyveres tört be a kerthelyiségbe és az iszogatókat géppisztolysorozattal terítette le: Galante testőre azonnal meghalt, a vendéglős pár percig élt még, s a golyók végeztek Galantével is. A maffiavezér a földre zuhant, de fogai közül holtában sem engedte ki a vastag havannaszivart, amelyről elnevezték. The Cigar — A Szivar, ez volt a 69 éves bűnöző neve a New York-i alvilágban.

A nagyváros rendőrsége és a hasonló ügyekben nyomozó szövetségi hatóság, az FBI, egyelőre csak a sötétben tapogatózik. Az nyilvánvaló számukra, hogy a „főnökök főnöke” valamelyik rivális banda végzett. De melyik? Hiszen New Yorkban a maffiának öt nagyobb „családja” van, s Galante ebből csak az egyiket vezette. És mi lehet a brutális leszámolás oka, hiszen manapság már gengszterkörökben is kerülnek a hasonló eljárásokat? Valaha, a 20-as, 30-as években gyakori volt, amikor a rivális bandák egész államok feletti uralomért harcoltak, de a hetvenes évekre ez már nem jellemző. A maffia ma már nem illegális szeszfőzéssel foglalkozik, mint Al Capone idejében. Fő területe: bordélyházak, kaszinók, fogadóirodák fenntartása, meg persze kábítószer-kereskedelem.

A nyomozók szerint Galante valószínűleg azért halt

meg, mert egy másik „maffiacsalád” ügyeit megzavarta, s beavatkozott az Atlantic City-kaszinóüzletbe, lehetséges azonban egy másik változat: a halál oka az, hogy új területeket akart szerezni 200-tagú „családja” kábítószer-ügyleteinek — Galantének ugyanis ez volt a fő üzlete.

Valaha, az ötvenes évek elején, amikor még csak alvezér volt az akkor „keresztapa”, Banán Joe mellett, Galante hozta össze a „francia kapcsolatot”: azt a láncot, amelyen keresztül az amerikai bűnözők hozzájutottak a Marseille közelében finomított, keleti eredetű kábítószerhez. Persze, akkor már jelentős maffiakarrier állt mögötte. A szicíliai bevándorlók fia egészen fiatalon csatlakozott a „családhoz”, s a rendőrség szerint a fiatal korában elkövetett, legalább száz gyilkosságot alapozta meg pályafutását. Ezekre persze soha nem volt tanú. Végül 1962-ben kábítószer-kereskedésért ítélték el, 20 évre. Tíz-zenkét évvel később „jó magaviseletére való tekintettel” szabadon engedték az idősödő banditát, aki ismét belevetette magát az „üzletbe”.

Agresszivitása nem csökkent, s ez okozta vesztét. Az FBI szerint ugyanis ellenfelei már 1977-ben halálra ítélték. Galante azonban bízott legfőbb főnöki tekintélyében, a kerthelyiségebe is fegyvertelenül ment testőrével.

A nyomozás folyik, egyelőre azonban kevés a tanú. A vendéglő vérengzéséről senki sem akar beszámolni a rendőrségnek. Tudják, hogy ez csöppet sem lenne veszélytelen számukra...

K. S.

A gyermekápolási táppénzről

A gyermekápolási táppénzre jogosultságról és annak idejéről érdeklődik K. J.-né szegedi olvasónk. K. J.-né a múlt hónapban kórházba került. A kórházi ápolása alatt négyéves kislányuk megbetegedett, férjét pedig az orvos gyermekápolási táppénzre kürt. A kislányuk gyógyulása után, amikor férje munkahelyén a gyermekápolási táppénzt igényelte, azzal utasították el, hogy felesége a gyermek után 30 napra járó táppénzt már kimerítette. Közölték vele azt is, hogy egyébként is csak a feleség kórházi ápolása idejére lehetett volna jogosult táppénzre, a kórházból történő kijárat után már a férjnek nem jár gyermekápolási táppénz. Kéri, ismertessük, mit mond erről a jogszabály, továbbá jogosult-e férje, amíg kórházban volt, a gyermekápolási táppénzre és meddig?

A munkahely tájékoztatása és eljárása töbvénysértő. A társadalombiztosítási törvény rendelkezései szerint a gyermekápolás címén

táppénzre jogosult az anya vagy az egyedülálló apa, ha hatévesnél fiatalabb beteg gyermekét ápolja. A törvény végrehajtása tárgyában megjelent 3/1975. (VI. 14.) SZOT számú szabályzat 9. paragrafus 1. bekezdés b. pontja alapján — többek között — egyedülállónak kell tekinteni azt is, akinek a házastársa kórházi ápolásban részesül, vagy külföldön tartózkodik. Eszerint az egyedülállóságot a kórházi ápolás, a külföldi tartózkodás időtartamára tekintet nélkül meg kell állapítani, ha a gyermek ápolására az említett idő alatt került sor. Ha a házastárs kórházi ápolása e másik házastárs táppénzre jogosultságának az időtartama alatt megszűnt, illetőleg ez idő alatt a házastárs külföldről visszatér, a másik házastárs továbbra is jogosult táppénzre mindaddig, amíg a gyermek folytatólagos ápolásra szorul, illetőleg amíg e szülő jogán a jogosultság nem szűnik meg. Az úgynevezett „kis határ-átlépővel” külföldön tartózkodó házastárs itthon maradt

